gemeente Weststellingwerf

Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid Juni 2021

Aan de raadsleden van de gemeente Weststellingwerf,

Inleiding

In 2020 hebben we u de eerste Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid aangeboden. We informeerden u over beleidsontwikkeling en de voortgang van diverse lopende projecten waarmee wij als college willen bijdragen aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Zo hoorde u ook van ons wat we doen om te voldoen aan de eisen die aan ons als gemeente gesteld worden vanuit het Nationaal Klimaatakkoord. In de bijbehorende planning gaven we aan wanneer u memo's of voorstellen mocht verwachten.

In deze tweede beleidsbrief vertellen we u over de voortgang in de vier pijlers: Energietransitie, Circulaire Economie, Klimaatrobuust en Communicatie & Samenwerking. Op 12 mei jl. is dit in een informatieve raadsbijeenkomst al kort aan u gepresenteerd.

Veranderingen en inzichten

Vorig jaar hebben we in de eerste beleidsbrief veel aandacht besteed aan de aanleiding en context. We hebben de relatie gelegd met internationale en nationale akkoorden. We hebben u laten zien dat klimaat en duurzaamheid op alle beleidsterreinen aandacht krijgt. Soms omdat het een gemeentelijke taak is, maar steeds vaker in aansluiting op initiatieven die in de samenleving ontstaan.

Om ambities ten aanzien van het klimaat waar te kunnen maken vragen we veel van anderen. Samenwerken met andere overheden, andere belanghouders en initiatiefnemers uit onze eigen gemeente is van groot belang. De gemeente heeft vaak de regie. Om daadwerkelijk resultaten te bereiken is echter vooral ook inzet van anderen nodig, zoals onze inwoners. We vragen bijvoorbeeld dat ze investeren in hun woning. Dat vraagt om een continue dialoog gericht op draagvlak voor veranderingen. Informeren, bewustwording en stimuleren horen bij een "klantreis". Een reis die er voor iedereen anders uit kan zien. Duidelijk is dat iedereen mee moet kunnen.

Stand van zaken per pijler/opgave

Klimaat en duurzaamheid staan niet los van bestaande beleidssectoren. Het is een programma van waaruit binnen de bestaande beleidsterreinen aandacht is voor klimaat en duurzaamheid. We richten ons op de reductie van CO_2- uitstoot en op het geleidelijk afscheid nemen van fossiele brandstoffen, maar we moeten ook dealen met de gevolgen van klimaatverandering zoals extreme weersomstandigheden. Klimaatdoelen zijn onlosmakelijk onderdeel van een breder pakket aan maatschappelijke doelen, zoals de sustainable development goals (SDG). Met Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) wordt aandacht geschonken aan meerdere van deze SDG-doelen.

We geven uitvoering aan het collegeprogramma 2018-2022: 'Weststellingwerf, de kracht van Samen en Doen!' . Dit is opgave nr. 34 *Van Klimaatakkoord Parijs naar een duurzaam Weststellingwerf*. Het is een planning van de belangrijkste activiteiten die wij als gemeente ondernemen in het kader van klimaat en duurzaamheid. Het vormt een programma waarbinnen elementen in de loop van de tijd kunnen worden toegevoegd of minder aandacht zullen krijgen, al naar gelang de samenleving daar om vraagt.

In 2020 hebt u ingestemd met de programmatische wijze waarop het college inhoud geeft aan het klimaat- en duurzaamheidsbeleid. U stemde in met de pijlers en met de binnen de pijlers benoemde opgaven. De uitwerking van de opgaven wordt zoals gezegd daar waar nodig separaat ter besluitvorming voorgelegd.

De Beleidsbrief 2021 is te beschouwen als een voortgangsrapportage.

1. Programma Pijler Energietransitie

Binnen deze pijler staat het terugbrengen van de CO2-uitstoot en het overstappen van aardgas op alternatieve duurzame warmtebronnen centraal. De overgang naar een schone manier van energie opwekken noemen we de energietransitie. Het terugdringen van het energiegebruik door gebouwen te isoleren, zuinigere apparaten te gebruiken en ons gedrag aan te passen, helpt daarbij. Wat we niet verbruiken hoeven we immers ook niet op te wekken. We willen ook een goed voorbeeld geven. Dat doen we onder andere met het verduurzamen van ons eigen vastgoed. In 2021 zal alle openbare verlichting voorzien zijn van ledverlichting.

Plan van Aanpak Verduurzamen gemeentelijke vastgoed (ET1)

Het Plan van Aanpak Verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille is vorig jaar vastgesteld. In dit plan is een kernportefeuille (5 panden) bepaald waarop de komende periode de focus ligt voor het verduurzamen. Momenteel wordt per pand onderzocht wat de optimale samenstelling is van energiebesparende maatregelen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen rendabele en niet-rendabele investeringen. Waar zich kansen voordoen die niet binnen de uitgangspunten van het Plan van Aanpak passen doen wij u separate voorstellen. De ervaringen die wij opdoen in de kernportefeuille willen wij benutten voor het verduurzamen van de rest ons gemeentelijk vastgoed.

Parallel aan bovenstaande is gestart met de opdrachtvoorbereiding voor het plaatsen van een PV- installatie (zonnepanelen) op het gemeentehuis. Wij streven er naar om deze installatie eind 2021/begin 2022 te plaatsen.

Prestatieafspraken met woningcorporaties verduurzamen woningvoorraad (ET2)

Jaarlijks doen de woningcorporaties een bod met betrekking tot hun inzet in het kader van onze Woonvisie. Dit leidt tot jaarlijkse prestatieafspraken tussen gemeente, de beide woningcorporaties en de Bewonersraad, de huurdersorganisatie. De uitgangspunten van de Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid 2020 zijn vertaald in deze prestatieafspraken. De woningcorporaties en gemeente geven hier uitvoering aan. Hoeveel woningen in het laatste half jaar zijn aangepakt, is nog niet bekend.

Duurzaamheid zal ook gekoppeld worden aan de betaalbaarheid van wonen in verband met de energielasten.

Duurzaamheid krijgt een steeds prominenter plek in 2022 en 2023. In diverse beleidsstukken en projecten zal hier nadere uitwerking aan worden gegeven.

In verschillende projecten zoeken we afstemming en samenwerking met de woningcorporaties:

- Via de Fryske Energie Alliantie, betrokken bij de RES;
- Bij de ontwikkeling van de Transitievisie Warmte Weststellingwerf verwachten we dat de plannen van de woningcorporaties een belangrijk aanknopingspunt zijn, daarom zijn de corporaties vanaf de start betrokken;
- We stemmen ons plan van aanpak voor de toegekende RREW-subsidie (opvolger van de RRE) af met de woningcorporaties.

Planning

U ontvangt de nieuwe prestatieafspraken in Q4 2021. Daarin verwachten we een aanzet voor de verdere uitwerking van de samenwerking aan de hiervoor genoemde projecten.

RES Fryslân (ET3)

Bij de behandeling van de Concept RES is meerdere malen de oproep gedaan door verschillende gemeenteraden, colleges en de maatschappelijke organisaties, georganiseerd in de Friese Energie Alliantie (FEA), om in de RES 1.0 een hogere ambitie op te nemen. Een hogere bijdrage zou meer recht doen aan de energieke Mienskip van Fryslân en biedt vooral ook kansen voor Fryslân. Om inzichtelijk te maken hoe groot de ambities zijn bij alle RES partijen, zijn er met alle overheden en de Friese Energie Alliantie (FEA) leden individuele en gezamenlijke ambitiegesprekken gevoerd. Voor de Friese overheden zijn de uitkomsten samengevoegd in een Ambitiedocument. De FEA heeft een eigen ambitiedocument opgesteld. De landelijke opgave voor alle regio's samen is 35 TWh. Het definitieve Friese bod is 3.0 TWh geworden. Op 7 juni jl. heeft uw raad de definitieve RES 1.0 vastgesteld.

Liander, als netbeheerder een belangrijke partner, heeft een netimpactanalyse uitgevoerd met aandacht voor actuele knelpunten. Hieraan is de afgelopen weken veel aandacht besteed in de media. Ook in Weststellingwerf is er sprake van knelpunten, zoals in de raadsvergadering van 7 juni jl. bleek. Met Liander is er structureel ambtelijk en bestuurlijk overleg over knelpunten en ontwikkelingen.

Regionale Structuur Warmte

Naast de bijdrage vanuit de regio Fryslân aan de landelijke doelstelling uit het

Klimaatakkoord voor het onderdeel Elektriciteit stelt de regio ook een Regionale Structuur Warmte (RSW) op. Hierin worden potentiele warmtebronnen in beeld gebracht (zoals bijvoorbeeld restwarmte van bedrijven, aquathermie en geothermie) en het verwachte warmteverbruik in Friesland in 2030. De RSW geeft waardevolle achtergrondinformatie voor de opstelling van de gemeentelijke Transitievisie Warmte. In Weststellingwerf is de beschikbaarheid van alternatieve warmtebronnen nu beperkt. Dit is van invloed op onze Gemeentelijke Transitievisie Warmte.

Uitvoering en strategie

De uitvoering van de energietransitie is zeker zo belangrijk als het opstellen van de RES 1.0. Daar hebben we ook andere partijen bij nodig, zoals de FEA. De huidige regionale samenwerking tussen overheden en de FEA als platform van maatschappelijke organisaties in RES-verband wordt voortgezet. Voor de periode tot juli 2022 zijn op regioniveau nog voldoende middelen beschikbaar en wordt geen aanvullende financiering van de deelnemende overheden verwacht.

De volgende RES-gerelateerde thema's worden opgepakt:

- De opwekking van duurzame elektriciteit en het organiseren van lokaal eigendom daarbij;
- De warmtetransitie in de gebouwde omgeving, waaronder energiebesparende maatregelen;
- De benodigde energie-infrastructuur;
- Maatschappelijke inpassing, waaronder gevat de thema's communicatie, beleidsparticipatie, proces- en projectparticipatie en landschappelijke inpassing.

Planning

Centraal staat het volledig afronden van het RES 1.0-traject en het voorbereiden van de RES 2.0. We gaan elke 2 jaar de RES herijken (wettelijk verplicht).

Overheden en FEA werken samen aan het opstellen van een uitvoeringstrategie en een programma waarin er aandacht is voor de vier thema's genoemd onder het kopje 'uitvoering en strategie'.

Binnen Weststellingwerf zullen we het Energie Transitie Model gebruiken om inzicht te verschaffen in het effect van scenario's op het bereiken van gestelde doelen. Daarmee kunnen we dit model gebruiken om de opties van bijsturing te verkennen, als dit nodig blijkt.

Transitievisie Warmte Weststellingwerf (ET4)

Gemeenten hebben van het Rijk de regie gekregen op het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Het is een opdracht uit het Nationaal Klimaatakkoord. Uw raad moet eind 2021 een Transitievisie Warmte vaststellen. Hierin worden de eerste contouren zichtbaar van de wijze waarop er uiterlijk in 2050 geen aardgas meer gebruikt wordt voor de verwarming van woningen/gebouwen. Het is een langlopend traject met nog veel onzekerheden.

De visie geeft straks al iets meer duidelijkheid over wanneer welke buurten/dorpen/wijken van het aardgas kunnen worden losgekoppeld en welke alternatieve hernieuwbare warmtebronnen daarvoor kunnen worden ingezet.

Bij het opstellen van deze visie is participatie van inwoners en stakeholders van belang. De visie geeft een overzicht van de mogelijke alternatieven voor fossiele brandstoffen en een globale planning. Er wordt nog geen keuze gemaakt voor het definitieve warmtesysteem. Het is geen uitvoeringsplan. Het geeft wel een eerste richting in de aanpak en geeft in een complex proces betrokkenen een eerste houvast.

De Transitievisie Warmte wordt ten minstens iedere vijf jaar herijkt. Bij nieuwe inzichten, technische ontwikkelingen en beschikbaarheid van middelen heeft uw raad de mogelijkheid tot bijsturing.

De eerste visie stellen wij samen met Opsterland en Ooststellingwerf op. De drie gemeenten zijn in velerlei opzichten vergelijkbaar. We doorlopen samen het voorbereidingstraject. Kennis en ervaring worden daarin gedeeld. Dat alles maakt samenwerken ook (kosten)efficiënt. Iedere gemeente krijgt wel haar eigen visie. Daardoor is er ook ruimte voor ‘couleur locale’.

Begin van dit jaar werd het OWO-aanbestedingstraject afgerond. Voor begeleiding en inhoudelijke kennis wordt een extern bureau ingehuurd. Begin februari is samen met dat bureau gestart. Ook uw raad wordt hierbij betrokken. Zo werd u begin april in een informatieve OWO-raadsbijeenkomst al meegenomen in het wat, hoe en waarom van de Transitievisie Warmte. In mei jl. heeft u de Uitgangspuntennotitie Transitievisie Warmte ontvangen. Ook bent u tussentijds geïnformeerd over de voortgang. Vanaf medio oktober start het formele besluitvormingsproces, met als doel dat wij de eerste Transitievisie Warmte Weststellingwerf in de raadsvergadering van december ter vaststelling aanbieden.

De voor de visieontwikkeling van belang zijnde stakeholders zijn geïnventariseerd en gevraagd om mee te denken over de visie. Via webinars zijn de stakeholders geïnformeerd en bijgepraat. Daarop volgden de zogenaamde focusgesprekken, waarbij betrokkenen ook input konden geven. De betrokken stakeholders zijn onder meer vertegenwoordigers van de verenigingen van Plaatselijk Belang, ondernemersverenigingen, agrariërs en de binnen het OWO-gebied actieve energiecoöperaties. Ook zijn de professionals van bijvoorbeeld de netbeheerder Liander, het waterleidingbedrijf Vitens, Wetterskip Fryslân en de woningcorporaties geconsulteerd. Zij zijn ook gevraagd om informatie te verstrekken over de werkzaamheden die zij voorzien en de daarbij behorende (lange)termijnplanning. Dat heeft onder meer tot doel om te onderzoeken of er werk-met-werk kan worden gemaakt.

Tot slot is binnen de gemeenten zelf geïnventariseerd wat er speelt en of er koppelkansen zijn (bij vervanging riolering, wegenonderhoud, herinrichting openbare ruimte etc.).Het externe bureau brengt op dit moment alles samen en werkt aan een technisch-economische analyse. De (toekomstige) energievraag en de beschikbare duurzame warmtebronnen worden hier bij betrokken.

Wij verwachten vanaf 2022 de eerste wijk-/dorpsuitvoeringsplannen te kunnen laten opstellen. De focus ligt op dit moment op de bekostiging van visie- en planvorming. Wij delen met u de zorg over de financiële gevolgen voor onze inwoners, als het gaat om het uitvoeren van de plannen. Het Rijk heeft onlangs nog een keer laten weten dat bij de uitvoering woonlastenneutraliteit het uitgangspunt is.

Planning

De Transitievisie Warmte Weststellingwerf leggen wij u in Q4 2021 ter besluitvorming voor. We gaan deze visie Warmtetransitie minimaal elke 5 jaar herijken (wettelijk verplicht). Het opstellen van warmteplannen (uitvoeringsplan per dorp/wijk) is een langlopend traject (10 à 30 jaar). Planvorming en uitvoering in alle dorpen/wijken is niet gelijktijdig. In welke volgorde en hoe we dit gaan aanpakken is afhankelijk van de visie en updates daarvan.

Duurzame mobiliteit (ET5)

Wij hebben u eind 2020 met een memo nader geïnformeerd over de stand van zaken van de opgave duurzame mobiliteit. In deze memo hebben wij duurzame mobiliteit nader geduid. Wij zien een duidelijke driedeling. Het kan gaan om het verminderen, veranderen en verduurzamen van mobiliteit.

Ook in de afgelopen periode is op diverse fronten voortgang geboekt. Het meest opvallend hierbij is wel dat de ervaring inmiddels heeft geleerd dat veel bedrijven en instellingen straks van het verplicht thuiswerken naar een hybride werkvorm gaan. Woon-werk kilometers gaan hierdoor definitief afnemen. De uitrol van het glasvezelnetwerk in onze gemeente ondersteunt deze ontwikkeling.

Op dit moment ligt onze focus vooral op de uitrol van laadinfrastructuur voor elektrisch rijden. Binnen de regio Fryslân werken de overheden (gemeenten en provincie) samen binnen de Nationale Agenda Laadinfrastructuur aan een voorstel. Inmiddels hebben wij ons voornemen om deel te nemen omgezet in een deelname aan dit gezamenlijk traject tot 2030. Het past goed binnen het onderdeel ‘Duurzame mobiliteit’ uit ons Collegeprogramma. De verwachting is dat tegen geringe kosten de komende jaren ook in onze gemeente kan worden voorzien in een basis-uitrol van een laadinfrastructuur. Deze kosten kunnen worden gedekt uit een bestaand budget.

Planning

De eerste stappen in het Europees aanbestedingstraject zijn gezet. De verwachting is dat na de zomerperiode de uitvoering daadwerkelijk van start gaat. De inschatting voor onze gemeente is, dat dit leidt tot 30 laadpalen met twee aansluitingen in 2025.

Windenergie – kleine windmolens (ET6)

Vorig jaar is de provinciale discussie over het toestaan van kleine windmolens afgerond. De provincie hield uiteindelijk toch vast aan een strikt plaatsingsbeleid zonder ruimte voor couleur locale. Onder vergaande voorwaarden zijn er alleen mogelijkheden bij agrarische bedrijven. In de tweede helft van 2020 zijn de eerste gesprekken gestart met initiatiefnemers.

Binnen de provinciale kaders wordt op korte termijn gestart met het opstellen van een facetbestemmingsplan. In afwachting van dat facetbestemmingsplan wordt onder voorwaarden medewerking verleend, op basis van de zgn. kruimelgevallenregeling. Voor nadere informatie verwijzen wij ook naar de informatieve memo die u april jl. heeft ontvangen.

Planning

Wij verwachten dat in de loop van 2021 de eerste kleine windmolens in onze gemeente geplaatst gaan worden (op basis van de zgn. kruimelgevallenregeling).

Voor het opstellen van een facetbestemmingsplan en het doorlopen van de bijbehorende procedure moet rekening worden gehouden meteen termijn van 6 tot 12 maanden.

Openbare verlichting (ET7)

Het verduurzamen van de openbare verlichting is een actiepunt uit het Klimaatbeleidsplan 2010-2020. In de periode 2010-2018 werd al 30% van de lichtmasten voorzien van ledverlichting. Begin 2019 heeft uw raad extra geld beschikbaar gesteld om versneld de bestaande openbare verlichting door ledlampen te vervangen. Hieraan wordt op dit moment uitvoering gegeven.

Op 1 april 2021 is ruim 60% van de openbare verlichting voorzien van ledverlichting.

Planning

In 2021 worden de resterende lichtmasten voorzien van ledverlichting.

2. Programma Pijler Circulaire Economie

In een circulaire economie staan grondstoffenstromen centraal. We werken aan een toekomstbestendige, duurzame economie. In 2050 willen we nagenoeg 100% circulair zijn.

Het ophalen/verwerken van huisvuil is een gemeentelijke taak. U hebt onlangs het gemeentelijk grondstoffenbeleid besproken. Daarbij ligt de focus op de consument.

Natuurlijk ligt er een verbinding met onze andere rollen van opdrachtgever en lokale overheid.

In de pijler Circulaire Economie is de uitvoering van diverse opgaven gebaseerd op ondertekende intentiedocumenten of manifesten. Deze hebben juridisch een minder verplichtend karakter, maar zijn wel nodig om de landelijke doelstelling in 2050 te halen. Manifesten, “groene” labels en intentieovereenkomsten kennen vaak een brede doelstelling. Eerlijke handel, duurzame producten en klimaatdoelen zijn daarin bijvoorbeeld gekoppeld. We borgen dit middels het Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.

De gemeente kan als opdrachtgever, maar ook als organisatie met voorbeeldfunctie, de ontwikkeling naar een toekomstbestendige duurzame economie stimuleren .

Opstellen nieuw grondstoffenbeleid + realiseren doelstelling VANG (CE1)

We streven naar een circulaire economie. We gaan bewuster om met grondstoffen, zorgen ervoor dat afvalstromen zoveel mogelijk leiden tot nieuwe grondstoffen en de stroom restafval kleiner wordt. Onze ambitie is om de doelstelling Van Afval Naar Grondstof (VANG) te realiseren. Eerder stelde u de startnotitie Gemeentelijk Afvalstoffenplan vast.

Inmiddels is er een Strategienota Grondstoffenbeleid voor de gemeente Weststellingwerf vastgesteld. De nota beschrijft de totale kolom huishoudelijk afval waarbij afval onderdeel is van duurzaamheid en geeft inzicht in de financiële gevolgen van verschillende diftar-varianten.
In een informatieve bijeenkomst op 11 maart 2021, is de Strategienota Grondstoffenbeleid gepresenteerd en zijn de keuzes voor nieuw grondstoffenbeleid doorgenomen en toegelicht.

Planning

U hebt als raad het betreffende het ‘Grondstoffenbeleid gemeente Weststellingwerf geamendeerd aangenomen. Dit is vastgesteld op 7 juni jl. en wordt door ons uitgevoerd. Dit betekent, dat we voorbereidingen treffen om in 2025 het aangeboden huishoudelijk afval per gewicht in rekening te brengen.

Er wordt vanuit de raad een klankbord gevormd ter voorbereiding op een werkvergadering om de verdere uitvoering te bespreken in Q3/Q4 2021.

Pilot toepassen duurzaamheidsprincipes (CE2)

Doel van de pilot is om met een concreet specifiek project ervaring op te doen met klimaatneutraal en circulair inkopen. Elke OWO-gemeente heeft in dit kader een eigen pilot lopen waarvoor subsidie (AKCI) is ontvangen. We hebben bij de herinrichting van de Steenwijkerweg in De Blesse ‘geoefend’ met het vroegtijdig inbedden en het borgen van duurzaamheid in een project.

U hebt in Q1 2021 het door Royal Haskoning DHV opgestelde rapport met aanbevelingen ontvangen.

Planning

Op basis van het rapport van Royal Haskoning DHV en de opgedane ervaringen verwachten we in Q3 2021 over conclusies en aanbevelingen uit deze pilot te beschikken. Deze delen we met de OWO- buurgemeenten. Een voorstel hoe we dit structureel een vervolg geven in andere projecten volgt.

Uitvoering geven aan ondertekend manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (CE3)

We hebben het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) ondertekend. In onze inkoop- en aanbestedingstrajecten zetten we in op maatschappelijk verantwoord inkopen. Daaronder verstaan we ook het kiezen voor duurzame alternatieven. MVI heeft het karakter van een structureel proces waar aandacht is voor het continu afwegen van – en zoeken naar - verbetermogelijkheden.

Er wordt gewerkt aan een Plan van Aanpak MVI. Daarin staat hoe we het manifest MVI structureel willen borgen binnen de inkoopprocessen en de opdracht gevende afdelingen. Dit plan is in gezamenlijkheid (OWO) voorbereid en bestaat uit twee delen. Het eerste betreft afspraken met betrekking tot inkoop en aanbesteding. In het tweede deel wordt ingezet op het aanbrengen van focus, het vergroten van eigenaarschap en het meetbaar maken van het resultaat.

Planning

Ons college verwacht in Q3 over dit Plan van Aanpak te besluiten. In samenhang met het Plan van Aanpak bespreken we de verlenging van deelname aan zowel het Manifest MVI en Circulair Fryslân. Deze helpen ons in het proces van leren en verbeteren.

Het Plan van Aanpak MVI zal ter informatie worden gedeeld met de Raad. Daar waar het wijziging van inkoopvoorwaarden betreft zullen deze u ter vaststelling worden aangeboden. Nieuwe voorstellen leggen we aan u voor ter informatie of ter vaststelling.

Versterken Circulaire Economie in Weststellingwerf (CE4)

We schreven vorig jaar te streven naar een economie die toekomstbestendig en duurzaam is. Onze rol daarin is divers en komt terug in verscheidene andere opgaven. Voorbeelden hiervan zijn het grondstoffenbeleid, als opdrachtgever en inkoper in projecten, en bij het stimuleren van bewustwording onder producenten, distribiteurs of consumenten in het maken van duurzamere keuzes.

We zijn aangesloten bij de vereniging Circulair Fryslân. We hebben een ambitiedocument Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ondertekend. Daarmee hebben we de intentie uitgesproken ook als organisatie duurzamere keuzes te maken.

Door onze eigen circulaire ambitie te versnellen beogen we een vliegwielbeweging in de maatschappij te bereiken. Doelstellingen ten aanzien van circulariteit zijn onderdeel van het bredere maatschappelijk verantwoord inkopen. Ook dit is een continu zoeken naar - en afwegen van - verbetermogelijkheden.

We zullen geen scheiding meer aanbrengen tussen onze MVI-doelen en onze circulaire ambities.

Planning

Zie planning MVI

3. Programma Pijler Klimaatrobuust

De pijler Klimaatrobuust betreft de uitvoering van landelijke afspraken om in 2050 een veilige en klimaatrobuuste leefomgeving te hebben. Klimaatverandering zorgt voor veel overlast in de samenleving door extreem weer. Extreem weer duidt op perioden met extreme regenval of langdurige droogte. Maar ook op periodes met veel hogere temperaturen dan we hier gewend zijn en zeespiegelstijging. Dit leidt tot overlast situaties waarin we overlast ervaren van hitte, water of droogte. Dat vraagt andere keuzes in de openbare ruimte of bij de inrichting van tuinen om overlast te beperken of om er beter mee te kunnen omgaan. Dit heeft effect op eisen die we stellen aan de openbare ruimte, aan de inrichting van eigen erven en aan de riolering.

Het doel is een omgeving die aangepast is op klimaatverandering, waarin we anders weten om te gaan met de gevolgen van extreem weer. De gemeente heeft ook de taak zorg te dragen voor adequate riolering.

Klimaatverandering heeft effect op de biodiversiteit. Daarom wordt ook dit onderwerp meegenomen in deze pijler.

Uitvoeringsprogramma met maatregelen om overlast van extreme regenval te voorkomen (KR1)

Het Nationaal Deltaplan is opgesteld om ons preventief en adaptief voor te bereiden op klimaatverandering (extreem weer). Het doel is een klimaatbestendige en waterrobuuste omgeving in 2050.

Maatregelenplan waterbewustzijn

In ons Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 is opgenomen dat wij onze inwoners willen stimuleren anders met (regen-)water om te gaan. Hiervoor wordt een maatregelenplan

opgesteld. In dit plan worden de maatregelen beschreven waar onze inwoners gebruik van kunnen maken. Daarbij kan gedacht worden aan het verstrekken van een subsidie voor de aanleg van groene daken of de aanleg van een regenwatersysteem voor bijvoorbeeld het doorspoelen van het toilet.

De kosten vloeien voort uit het maatregelenplan en uw besluit daarover.

Planning
Maatregelenplan waterbewustzijn: Q4 2021 ter vaststelling in de raad.

Biodiversiteit (KR2)
Eind februari 2021 hebben we u in een memo geïnformeerd over de gerealiseerde (gemeentelijke) activiteiten en projecten die bijdragen aan het herstel en/of versterken van de biodiversiteit. Met deze memo hebben wij u ook inzicht verschaft in de verwachte kansen die er de komende jaren zijn voor herstel en/of versterken van de biodiversiteit. Deze kansen laten we in beeld brengen.

Planning
In Q4 2021 zullen we deze in de vorm van een ambitiedocument ter besluitvorming aan u voorleggen.

4. Programma Pijler Communicatie en Samenwerken
Vorig jaar schreven we, dat het college beseft dat zij niet alleen staat in de hiervoor beschreven opgaven. Initiatieven om te werken aan een duurzamer Weststellingwerf komen regelmatig bij bedrijven of inwoners vandaan. We zullen beleid ontwikkelen, nationaal beleid vertalen naar Weststellingwerf en aansluiten bij nationale of regionale acties. We moeten voldoen aan onze gemeentelijke taken. Daarnaast is het vooral ook van belang beleid en activiteiten te ontwikkelen die aansluiten op initiatieven die in onze gemeente lokaal ontstaan in de maatschappij.

Ons college wil werk maken van samenwerken. De gemeente krijgt vaak de regie, maar zonder draagvlak, enthousiaste initiatiefnemers en bereidheid bij inwoners en bedrijven tijd of middelen te investeren zullen we niet onze doelen halen. Dat vraagt om een continue dialoog. Wat wordt van ons gevraagd? Maar ook wat past bij onze rol? Wat kunnen inwoners en bedrijven van ons verwachten? Als we anderen willen betrekken, verantwoordelijkheid geven of ondersteunen om die verantwoordelijkheid op te kunnen pakken dan moeten we op verschillende manieren in gesprek raken.

Ambitie faciliteren en stimuleren, zowel technisch als financieel (CS1)
We schreven vorig jaar, dat we wilden verkennen hoe inwoners en bedrijven het beste kunnen worden gestimuleerd en gefaciliteerd. We hebben naar voorbeelden van elders gekeken en hebben diverse activiteiten opgezet. Dit hebben we voornamelijk samen gedaan met de gemeenten uit Zuidoost Friesland in het kader van het Streekagenda-ZO-project:

- We bieden MKB-bedrijven een energiescan aan tegen gereduceerd tarief. De interesse is beperkt.
- Voor wijken & dorpen kunnen aan de slag met de Energiemixmethode, de We Energy Game spelen of ondersteuning krijgen voor het organiseren van bijeenkomsten. Alles gericht op de Energietransitie.

- We ondersteunen dorpen met een strippenkaart waarmee ze experts van de Energiewerkplaats voor enkele uren kunnen inzetten. Hiermee heefteen aantal dorpen ook hun kennis over het realiseren van grote zonnedaken vergroot.
- In Nijeholtpade werken we, als onderdeel van het maatschappelijk contract, met het dorp aan een Energietransitie plan.

Corona heeft er toe geleid, dat al deze trajecten langer door zullen lopen. Er is bij de provincie een verlengingsverzoek ingediend.

Planning
Technische, financiële en procesmatige ondersteuning kunnen voor de gemeente kosten of extra inzet betekenen. Nieuwe voorstellen zullen aan u voorgelegd worden ter informatie of ter vaststelling.

Na vaststelling van de Transitievisie Warmte in Q4 2021 verwachten we een vernieuwde set faciliterende en stimulerende activiteiten te presenteren in Q2 2022.

Energiefonds Weststellingwerf (CS2)
Er is een eerste set bestedingsregels opgesteld. Het geld moet ten goede komen aan de dorpen en wijken. Voor de eerste fase heeft uw raad 2x € 75.000,= vrijgegeven om conform de regels te besteden.

Daarmee is in Q1 2021 het fonds werkzaam. De activiteiten waar we in de eerste plaats op in zullen zetten zijn:

- Het verder brengen van externe initiatieven vanuit dorpen en buurten die bijdragen aan onze “klimaatambitie”;
- Voortzetten van ondersteuning, zoals omschreven in opgave CS1 als deze voorzien in een behoefte;
- Het stimuleren van initiatieven en activiteiten die bijdragen aan de energietransitie zoals bedoeld in de RES en de Transitievisie Warmte;.

Het budget wordt gevoed met inkomsten uit de twee zonneparken op gemeentegrond. Uw raad heeft het College middels een motie uitgenodigd een voorstel te doen om opgave(n) uit de Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid 2020 versneld uit te voeren. U heeft aangegeven dat u bereid bent het energiefonds met extra middelen op te hogen. Wij zijn mogelijkheden aan het verkennen. Dit doen we waar mogelijk in samenwerking met initiatiefnemers uit de gemeente.

Planning
Nieuwe voorstellen zullen aan u voorgelegd worden ter informatie of ter vaststelling. We streven ernaar u de contouren van een voorstel in Q4 te presenteren.

Gemeentelijk energieloket (CS3)
Duurzaam Bouwloket (www.duurzaambouwloket.nl) fungeert nu als ons gemeentelijk energieloket. Het Duurzaam Bouwloket is onze backoffice met heel veel kennis op het gebied van energie. Ze zijn via de site en telefonisch te benaderen. Het afgelopen jaar zijn we gestart met het verbeteren van de herkenbaarheid van het loket voor onze inwoners. En eenvoudig doorlinken van de gemeentelijke website naar de site van Duurzaam Bouwloket.

Om dit te bereiken hebben we of gaan we het volgende doen:

- We gebruiken lokaal beeldmateriaal en plaatsen ervaringsverhalen uit de regio Zuidoost Friesland. Lokale acties en beschikbare subsidieregelingen voor onze inwoners zijn hier terug te vinden.
- In het kader van de Regeling Reductie Energiereductie hebben inwoners via het www.duurzaambouwloket.nl een aanvraag kunnen doen voor een voucher of een energiecoachingsgesprek.
- Klimaat & Duurzaamheid krijgt op de gemeentelijk website een eigen plek. Aan de content hiervoor wordt gewerkt. Dit betreft alle pijlers uit deze nieuwsbrief.
- Ook de gemeentelijke Transitievisie Warmte zal hier als interactief digitaal rapport voor een ieder te vinden zijn.

Zo zetten we in op toegang tot informatie en bewustwording. We gebruiken de mogelijkheden van digitale ontsluiting, maar willen ook “klein” en ‘dichtbij” blijven organiseren. Het werken met energiecoaches sluit hierop aan.

Planning

Dit is een proces waaraan we vanuit verschillende invalshoeken werken. Zodra er afgebakende onderdelen in werking zijn, zullen we u daarover informeren.

Plan van aanpak energiecoaches (CS4)

We hebben 10 energiecoaches kunnen laten opleiden. Dit zijn vrijwillige energiecoaches uit Weststellingwerf. Deze coaches zijn getraind om mensen thuis te kunnen ondersteunen. Het plan voor de inzet van energiecoaches is samen met stichting De Duurzame Toekomst uitgewerkt.

We hebben 2 warmtecamera’s aangeschaft die door de energiecoaches gebruikt kunnen worden. Duurzaam Bouwloket biedt op de achtergrond ondersteuning.

We zijn met de energiecoaches gestart vanuit de RRE-subsidie regeling. Helaas heeft Covid er toe geleid, dat er nog maar een beperkt aantal gesprekken is gevoerd. Er staan nog tientallen mensen in de wacht bij stichting De Duurzame Toekomst. Hierdoor is er ook nog geen tweede groep energiecoaches opgeleid.

In plaats van grote aantallen coachingsgesprekken en bijeenkomsten in dorpen is de RRE vooral ingezet via vouchers voor energiebesparende maatregelen. De beschikbare vouchers waren in korte tijd benut. Er zijn webinars “duurzaam verbouwen” georganiseerd. Deze zijn goed gewaardeerd. Op onze website zullen deze terug te zien zijn.

Er is een actief provinciaal kennisplatform voor energiecoaches waar veel kennis uitgewisseld wordt. In verschillende gemeente zijn de coaches juist ingezet vanuit de sociale teams en het perspectief van de schuldenproblematiek.

In 2020 hebben we de opleiding en inzet van coaches uit de RRE-regeling kunnen bekostigen. Daarnaast hebben we vouchers voor inwoners uitgegeven. In 2021 heeft de gemeente € 100.000,= toegekend gekregen vanuit de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen. Deze opvolger van de RRE-regeling legt de nadruk op huurders. Over het Plan

van Aanpak RREW is overleg met de woningcorporaties. Er zullen veel overeenkomsten zijn met de RRE-regeling.

De provincie heeft aanvullend op de RREW een subsidieregeling ingesteld. Die is bedoeld voor woningen met een WOZ-waarde onder de 2 ton. Onze aanvraag van € 50.000,= is nog in behandeling.

De groei en ontwikkeling op het gebied van bewustwording en energiecoaching van inwoners maakt voor ons extra duidelijk, dat we hier meer structureel invulling aan willen geven. Waarbij we de verbinding zoeken met energiearmoede en schuldenproblematiek.

We streven er naar aan het begin van Q4 2021, voor de winter, te starten met de inzet van de RREW-regeling.

Planning

In Q4 2021 stellen we het Plan van Aanpak RREW (en wellicht provinciale subsidie) vast.

Communicatie (CS5)

Omdat we alleen samen met inwoners, bedrijven en andere overheden de beoogde resultaten in de pijlers Energietransitie, Circulaire Economie en Klimaatrobuust kunnen halen is een duidelijk stappenplan en strategie nodig om in de eerste plaats bewustwording te creëren. Maar ook om te achterhalen hoe de gemeente kan bijdragen aan het versnellen van de energie-transitie, aan de verduurzaming. De pijler Communicatie en Samenwerken draagt bij aan de dialoog in alle pijlers.

We hebben al veel gedaan, zoals:

- Er is promotiemateriaal beschikbaar over het verduurzamen van gebouwen. Er zijn brochures, ca. 20 promotiefilmopnames over woningen/bedrijven in de regio ZO Fryslân, waarvan ca. 4 gemaakt in Weststellingwerf). Er zijn webinars georganiseerd over het verduurzamen van je woning.
- In de RES-regio is een publiekscampagne opgezet rond het jongetje Jelte.
- Zowel in het RES-traject als in het traject van de gemeentelijke Transitievisie Warmte zijn webinars en zoom-bijeenkomsten georganiseerd voor inwoners of vertegenwoordigers van inwoners en bedrijven.
- We hebben in 2020 geparticipeerd in de campagne Friese Voetafdruk.
- Vanuit de streekagenda zijn alle schoolbesturen bezocht om de mogelijkheid van zonnepanelen op de daken te bespreken.
- Per relevant beoogd resultaat binnen opgaven van de pijlers uit de Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid is gecommuniceerd;

Elk project uit de strategische planning kent een eigen communicatietraject. Denk bijvoorbeeld aan de invoer van DIFTAR, de uitvoer van maatregelen gericht op waterbewustzijn of de mogelijkheid vouchers aan te vragen in het kader van de RRE-regeling

Samenhang en herkenbaarheid ten aanzien van duurzaamheid in Weststellingwerf staat centraal in het communicatieplan. De kracht van de herhaling, bewustwording en het delen van voorbeelden zijn ingrediënten die de continue dialoog met inwoners en externe partijen

voeden. We zullen daartoe een jaaragenda opstellen. Ook de interne betrokkenheid en verantwoordelijkheid ten aanzien van duurzame keuzes past daarin. Dit vraagt nauwe samenwerking tussen het programmateam klimaat en duurzaamheid, het team communicatie en diverse betrokken afdelingen. Door capaciteitsproblemen is hier nog geen uitvoering aan gegeven. Met de aanstelling per 1 augustus 2021van een (parttime) communicatieadviseur Klimaat & Duurzaamheid kan dit nu wel opgepakt worden.

Ook de samenhang in communicatie én participatie gericht op de energietransitie in de gebouwde omgeving krijgt nu vorm. Duidelijk is, dat er de komende jaren intensieve trajecten volgen met wijken en dorpen om voorbereid te zijn op het afscheid nemen van aardgas. Dit raakt iedere inwoner en gebouweigenaar. De “klantreis” die een ieder aflegt staat daarin centraal. Technieken, tempo en oplossingen moeten haalbaar en betaalbaar zijn. Iedereen moet mee kunnen.

Veel aandacht dus voor hoe we gericht inzetten op verschillende doelgroepen. Dit betreft diverse manieren waarmee we bewustwording creëren, informeren, ondersteunen en kennis delen. We doen dit vooral ook complementair op wat er al wordt aangeboden door centrale overheden en in samenspraak met buurgemeenten en/of lokale initiatiefnemers.

Ook onze eigen voorbeeldrol die zich manifesteert in keuzes, gedrag, inkoop- en aanbesteding maakt deel uit van de communicatieagenda.

De inhoud van het onderdeel Klimaat & Duurzaamheid op onze nieuwe website wordt geleidelijk gevuld.

We verkennen op dit moment de mogelijkheden om regelmatig of continu bereikte resultaten te delen. En vormen te vinden waardoor deze toegankelijk worden voor een groot publiek, zodat het raakt aan wat men zelf doet en ziet. Uw raad noemde voorbeelden, zoals bij de entree van een dorp een bord met het aandeel energie opgewekt met zonnepanelen in het dorp.

Met goed gekozen indicatoren, toegankelijke resultaten en het tonen van ervaringsverhalen en lokale resultaten willen we de reis die we aangaan kleur geven. Mensen een podium te geven om met trots hun successen te delen.

Vanuit Streekagenda Zuidoost Friesland is de organisatie van de www.klimaatmonitor.nl gevraagd een button toe te voegen op de landelijke site om rapportages op wijk- of dorpsniveau uit te kunnen draaien. Een bruikbare tool voor plaatselijk belangen en lokale werkgroepen.

Door de Covid-beperkingen hebben we het organiseren van een duurzaamheidsdag uitgesteld. We streven er nu naar dit in Q4 2021 in Weststellingwerf te organiseren. Vorm en omvang staan nog niet vast.

Planning

In Q4 2021 ontvangt u ter informatie de communicatieagenda Klimaat & Duurzaamheid 2021-2022.

Indien nodig zullen voorstellen en kosten aan u voorgelegd worden.

Focus

1. Bewustwording, communicatie en samenwerking

Voor alle opgaven geldt, dat informeren en bewustwording de basis vormt. We beogen samenwerking. Van bedrijven en inwoners vragen we, dat ze zelf initiatief en verantwoordelijkheid nemen. De doelen van de warmtetransitie zijn echter niet realiseerbaar als gebouweigenaren niet weten wat de consequenties zijn van het afscheid nemen van aardgas en voldoende inzicht hebben in hun handelingsperspectief. De gemeente heeft de regie over de warmtetransitie, maar kan niet beslissen over de investeringen die woning- en gebouweigenaren “moeten” doen. Ook op rijksniveau wordt hierover gesproken.

U hebt dit zelf geconstateerd in de discussie over het grondstoffenbeleid. Zo hangt het terugdringen van het aantal kilo’s afval samen met het herkennen van grondstoffen in afvalstromen. Als inwoners hier meer inzicht inkrijgen, stellen we ze in de gelegenheid invloed uit te oefenen op hoe ze hun afval aanbieden. En tijdens de bespreking van de Regionale Energie Strategie en de Transitievisie Warmte hebt u regelmatig gewezen op het belang inwoners te betrekken en adequaat te faciliteren. Dit is immers cruciaal als we spreken over samenwerking met dorpen en het stimuleren van inwoners om hun woning te verduurzamen.

Goede voorbeelden delen, het vieren van successen, ontzorgen en verleiden staan hoog op to do-lijstjes. Daar zijn we mee gestart, maar er is nog veel ruimte voor verbetering en intensivering. Daar leggen we een samenhangende agenda onder. Zowel om te gebruiken in onze samenwerking met inwoners, initiatiefnemers en andere partijen waar we mee samenwerken, maar ook intern. We hebben u laten zien dat er binnen verschillende onderdelen van de organisatie gewerkt wordt aan klimaat en duurzaamheid. De onderlinge samenhang, op welke wijze en in welke mate wordt bijgedragen aan landelijke klimaatdoelstellingen is echter onvoldoende inzichtelijk.

Onder het kopje pijler Communicatie & Samenwerken is wel duidelijk geworden, dat we hier al werkende weg de rode draad in vinden. Ook zijn we hier als gemeente Weststellingwerf niet uniek in. Alle gemeenten worstelen met vergelijkbare vragen. Hoe bereiken we alle doelgroepen? Hoe sluiten we aan op externe initiatieven? Wat houdt participatie in? Hoe geven we invulling aan een “ja, mits houding”? En welke middelen zetten we daarbij in? Hoe laten we los en is er voldoende zeggenschap? Maar ook, hoe houden we het behapbaar voor inwoners en andere betrokkenen? En voor onszelf. Doen we wat we moeten doen en zijn we goed op weg?

2. Monitoren en resultaten bereiken

Om te weten of we op koers liggen om onze klimaatdoelstellingen te halen zullen we tussentijds de thermometer erin moeten kunnen steken. Waar staan we? Dan kunnen we bepalen of het nodig is bij te sturen om tijdig doelstellingen te halen. Het helpt ons om niet alleen terug te kijken, maar ook om toekomstscenario’s te toetsen. welke resultaten we bereikt hebben, weten we ook niet of we moeten bijschakelen. We willen dat inzicht wel kunnen geven. Om u als raad uit te kunnen leggen waar we staan, maar ook om trots te kunnen communiceren naar onze inwoners wat we samen al bereikt hebben. Bijvoorbeeld het aantal huishoudens waarvoor we in Weststellingwerf duurzame energie opwekken.

We zullen een Plan van Aanpak Monitoring opstellen. We gaan er vanuit, dat we daarbij zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande (openbare) bronnen.

Ten slotte

Deze Beleidsbrief leidt niet tot juridische of financiële gevolgen. Voor een aantal opgaven, deelacties of onderwerpen zullen we volgens de gecommuniceerde planning bij u terugkomen. Benodigde budgetten voor de uitwerking van de opgaven in deze Beleidsbrief worden vooral via deze individuele projectlijnen voorgelegd aan uw raad. Wij doen dit in de reguliere gemeentelijke planning- & control-cyclus en indien nodig separaat.

Vorig jaar schreven we, dat de Raad voor de Leefomgeving onderzoek heeft laten doen naar de benodigde uitvoeringscapaciteit in gemeenten om uitvoering te geven aan de het Nationaal Klimaatakkoord. Een uitbreiding met 6 fte was het advies voor een gemeente als Weststellingwerf. De tijdelijk aangestelde kwartiermaker gaat in vaste dienst verder als opgavemanager Klimaat & Duurzaamheid. Ook toegevoegd is een communicatieadviseur voor 0.5 fte. In de toekomst wordt verwacht dat daar meer capaciteit nodig is, als het accent steeds meer verschuift naar participatie in het licht van de uitvoering in dorpen/wijken en naar meer projectgerichte communicatie.

Waar mogelijk wordt samengewerkt met de (OWO-) buurgemeenten. Zoals bij de Transitievisie Warmte en het Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.

Zoals ook vorig jaar benadrukken we de dynamiek in dit beleidsveld. Met u als gemeenteraad, maar ook met inwoners en bedrijven moeten we slim kunnen blijven inspelen op nieuwe ontwikkelingen en kansen rondom duurzaamheid. We moeten bij kunnen sturen waar nodig, en nieuwe wet- en regelgeving inpassen.

Met vriendelijke groet,

College van Burgemeester en Wethouders

gemeente Weststellingwerf

Bijlage: Strategische Planning Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid 2021